

Ks. Adam D u r a k SDB. *Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa. Analiza hermeneutyczna tekstów celebracji*. Kraków: Poligrafia Salezjańska 1999 ss. 234.

Książka ks. Adama Duraka jest próbą mistagogicznego i pogłębionego odczytania ładunku teologicznego tekstów uroczystości Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa. Autor przeanalizował istotne elementy tej mszalnej i procesyjnej celebracji. Mamy tu na myśli zarówno bogate w treści lektury biblijne, metaforyczne śpiewy procesyjne i – najbardziej wyrażające ducha wspólnoty – teksty eucharystyczne. To dogłębne potraktowanie źródeł, tj. formuł mszalnych oraz tekstów procesji teoforycznej, pozwoliło ks. Durakowi na przykładzie uroczystości Ciała i Krwi Chrystusa wyraźnie zarysować charakterystyczne cechy posoborowej duchowości eucharystycznej w odróżnieniu od znamion obchodu wyrosłego w Kościele na gruncie adoracyjnej pobożności eucharystycznej średniowiecza. Studium uwzględnia pięć bloków tematycznych.

W pierwszym rozdziale podano genezę tradycyjnego obchodu Bożego Ciała z uwzględnieniem pojawienia się tej uroczystości w Polsce. Obchód ten, ustanowiony po sławnych objawieniach bł. Julianny z Cornillon († 1258), został wprowadzony 11 sierpnia 1264 r. w całym Kościele przez bullę *Transiturus de hoc mundo* papieża Urbana IV. W Polsce jednak upowszechnił się po wydaniu w 1320 r. statutów bpa Nankera, najpierw w diecezji krakowskiej, a później także wrocławskiej.

Rozdział drugi książki poświęcony jest analizie biblijnych perykop mszalnych oraz towarzyszących im śpiewów z trzyklowego ich układu. W kontekście celebrowanej Eucharystii wspólnota chrześcijańska poznaje zapowiedzi tego misterium w Starym Testamencie oraz jego realizację w osobie Chrystusa. To On komunikuje swoim uczniom pełny sens znaku i daje im duchowe życie. Karmiona przez Zbawiciela „wyborną pszenicą” wspólnota Kościoła jest wezwana do wychwalania Boga za wszystkie Jego dobrodziejstwa.

W trzecim rozdziale dokonał Autor analizy tekstów euchologijnych uroczystości, zwracając uwagę zarówno na modlitwy prezydencjalne, jak i dwie prefacje o Najświętszej Eucharystii. Te sformułowania modlitewne, stanowiące żywe świadectwo wiary Kościoła, czerpią swą inspirację z medytowanego słowa Bożego i chrześcijańskiej praktyki modlitewnej. Stanowią one zwerbalizowane świadectwa przeżycia Chrystusowej tajemnicy przez ludzi wiary i twórczej charyzmy, odkrywając łaskawość Boga zbawiającego, który w przestrzenno-czasowym doświadczeniu Eucharystii mocą Ducha Świętego objawia tajemnicę zbawienia Zmartwychwstałego Pana. Tak więc euchologijny depozyt wiary prezentuje z jednej strony *mysterium salutis*, a z drugiej ukazuje sytuację egzystencjalną człowieka wiary i jego ewangelizacyjne zadania wobec świata.

W rozdziale czwartym ks. Durak przeanalizował teksty procesji teoforycznej, odwołując się do jej genezy i przykładów jej upowszechnienia od końca XIII wieku w Kościele niemieckim, a wiek później także w Polsce oraz innych krajach Europy. Strukturalne elementy tego obchodu, ukształtowane pod koniec średniowiecza, przetrwały z niewielkimi zmianami do Soboru Watykańskiego II. Konferencja Episkopatu Polski zatwierdziła 15 lutego 1967 r. nowy porządek procesji teoforycznej Bożego Ciała, przejęty także w części rytuału *O Komunii św. i kulcie Eucharystii poza Mszą św.* Zawiera ona perykopy biblijne i śpiewy tematyczne związane z misterium Eucharystii, ukazując ją jako ofiarę, pokarm i napój uczniów Pana, zadatek życia wiecznego i sakrament jedności Kościoła. Te przewodnie myśli akcentują formuły euchologijne, a także śpiewy przy poszczególnych stacjach. Eucharystia, jako owoc i znak zbawczej miłości Chrystusa, rodzi także w sercach uczniów Pana żywą odpowiedź miłości. Dzięki temu misterium chrześcijanin poznaje miłość Chrystusa i sam zaczyna miłować pociągnięty wzorem Mistrza. „Dzięki Eucharystii – jak mówi Jan Paweł II w liście z 1980 r. *O tajemnicy i kulcie Eucharystii* – wkraczamy na drogę miłości i na tej drodze czynimy postępy. Miłość, która rodzi się w nas z Eucharystii, dzięki Eucharystii też w nas się rozwija, gruntuje i umacnia” (nr 5).

Zarówno lektury biblijne, śpiewy procesyjne, jak i teksty euchologijne uroczystości Ciała i Krwi Chrystusa nie tylko wyrażają wiarę w misterium Eucharystii, które celebrowane jest, ale stają się dla uczestników Najświętszej Ofiary szkołą modlitwy, moralnego postępowania i społecznego działania według prawa miłości jako naczelnej normy wskazanej przez Chrystusa. Tym samym celebrowana uroczystość Ciała i Krwi Pana prowadzi wspólnotę Jego uczniów od *lex orandi*, *lex credendi* do *lex vivendi*. Ten właśnie wymiar życiowy misterium Eucharystii omawia ks. Durak w piątym rozdziale. Zbierając syntagmy treściowe wyodrębnione z tekstów uroczys-

tości Ciała i Krwi Chrystusa, Autor ukazuje, jak Eucharystia, jako anamneza Ostatniej Wieczerzy i Paschy Chrystusa, objawia i dopełnia Boży plan zbawienia, zrealizowany przez Chrystusa, Arcykapłana Nowego Przymierza. To On przez Ducha Świętego buduje wokół Eucharystii wspólnotę Kościoła, którą Ojciec dał Zmartwychwstałemu Jezusowi. Dlatego Eucharystia jest przede wszystkim „sakramentem obecności” Zmartwychwstałego Chrystusa, który włącza nas w swoje paschalne dzieło, dopełniane w Kościele mocą Ducha Świętego. Uczestnicy tego niewyczerpanego źródła życia i łaski już obecnie doświadczają „przyszłej Paschy”, której zapowiedzią jest „łamanie Chleba” i picie z Kielicha Krwi Pańskiej.

Uznając walor analiz semantyczno-strukturalnych w książce ks. Duraka, opowiadamy się w pełni za poglądem, że tego rodzaju studia nad tekstami liturgicznymi odkrywają wiele nowych treści, ukrytych w skarbcu czytań biblijnych, śpiewów liturgicznych i formuł eucharystycznych Kościoła. Podzielamy tu także stanowisko Autora, że do depozytu wiary zawartego w tekstach liturgicznych trzeba często sięgać w kerygmie kościelnej, pouczeniach katechetycznych i samej mistagogii życia z wiary współczesnych uczniów Pana. Te bowiem ukryte treści mogą stać się duchowym pokarmem, ułatwiając kształtowanie ewangelicznych postaw życia z wiary przez wezwanie chrześcijanina do codziennego szukania Boga, uczenia się budowania wspólnoty Kościoła wokół Eucharystii oraz upodobniania się do Chrystusa i pójścia za Nim jako Mistrzem swego życia. Samo studium tekstów uroczystości Ciała i Krwi Chrystusa prowadzi do bardziej wszechstronnej wizji misterium Eucharystii i pogłębienia teologicznych form jej kultu.

Na kanwie lektury książki rodzą się jednak pytania pod adresem rozwiązań zrealizowanych w studium. Celowe byłoby w nim konsekwentne posługiwanie się aktualną nazwą – uroczystość Ciała i Krwi Chrystusa, a nie Bożego Ciała w rozdz. I i II, tak jak to zastosowano w rozdziale III, IV i V. Do analizy tekstów eucharystycznych formularza mszalnego włączono pomyłkowo śpiewy procesyjne, choć ze swej natury bliższe są one lekturom biblijnym aniżeli modlitwom (s. 108-110). Dlatego oczywista jest potrzeba ich przesunięcia do rozdziału drugiego. Korekty domagają się także zapisy nazwisk: P. Szczaniecki, a nie P. Szczaniecki (s. 25) czy M. U. Mazurczak, a nie M. U. Mazurek (s. 21 i 190) oraz rozwiązanie imienia i nazwiska znanej niepokalanki s. Marii Renaty od Chrystusa – Zofii Fudakowskiej (s. 17 i 40). Według recenzenta bardziej przyjęty jest także zapis dzieł zbiorowych od tytułu pozycji aniżeli od imienia i nazwiska redaktora pracy z poprzedzającą literą „w:”

Wszystkie przedłożone tu uwagi nie mają charakteru merytorycznego. Nie wpływają one także na ocenę recenzowanej książki, która jest dziełem dojrzałym, a edycyjnie starannie wydanym i urozmaiconym przez barwne ilustracje, korespondujące z problematyką opracowania. Wartość pozycji zwiększają także obcojęzyczne streszczenia (francuskie i niemieckie) oraz włoski spis treści, które problematykę rozprawy czynią, przynajmniej częściowo, zrozumiałą dla obcojęzycznego czytelnika.